

פרשת וירא

האמת שרואה את כל מעשה האדם וצריך כל אדם לידע זה והוא השייתי ה' לנגדי תמיד כי כן הוא האמת שיש עין רואה על כל דבר ובכל מקום.

באלוני ממרא. פרש"י הוא שנתן לו עצה על המילה. נראה דשאלת אברהם מממרא בדבר המילה היה אם לעשות בפרהסיא או בצנעא, משום שכדי להשפיע על העולם היה יותר ראוי לעשות בצנעא, ומ"מ החליטו לעשות בפרהסיא, כי אין לנו להתחכם על מצות השי"ת ולא לעשותם ע"פ טעמים שחושבים אף אם הם טעמים אמיתיים, אלא לעשות מצד ציווי השי"ת, וזה יותר ישפיע אף מכמה דברים וטעמים.

והוא יושב פתח האהל כחום היום. פרש"י לפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים הביא המלאכים וכו'. הא דהצטער אברהם על שלא היו אורחים ולא יכול לקיים מצות הכנסת אורחים, הוא תמוה לכאורה, דהא ליכא שום מעלה בצער זה כיון דלא שייך חיוב כשליכא אורחים, ועדיף מאנוס כשהיה חיוב אבל נאנס מלקיימה שיש דאי להצטער, אבל הכא ליכא חיוב כלל, דמי לכאורה לאחד שיצטער בימי החול על שאין היום שבת, שלא שייך זה כלל. וצ"ל דהוא מצד עצם האהבה לחסד כדבארתי בקרא דאם כסף תלוה דאיכא מצוה מיוחדת שהאדם יתאוה לעשות חסד, ולכן הוא כמו שכשאדם מתאוה לאכול וכדומה מדברים גשמיים, שאף כשלא יהיו לו ולא יוכל להשיגם נמי לא יסגי ליה להסיר תאוותו כ"ז שלא ימלא תאוותו, ובמדרגה כזה היה רצון אברהם לקיים מצות החסד, שכן הוא מצות התורה. ומצינו עוד אהבה כזו במשה בקיום הג'

וירא אליו ה' [יח א]. מהא דנאמר וירא אליו ולא נאמר שום נבואה, שלכן דרשו חז"ל [סוטה יד א] שהוא לבקר את החולה, מזה ראייה גדולה שחיוב ביקור חולים הוא אף באופן דליכא ב' הטעמים לא לשמוש ולא לתפלה, מ"מ מחוייבין לבקר כי אצל ביקור השי"ת לא שייך שום טעם, שבידו לרפאותו אף בלא השראת שכינה מיוחדת לזה באהלו של אברהם. ונראה להסביר משום דאף דאיכא טעמים להמצוה, הוא חיוב המצוה לעשותה כמו בלא טעם, דהטעמים הם ביאורים לחיוב המצוה, אבל המצוה צריך לעשותה בלא שום טעם רק לשם שמים שציוה המצוה, ולכן לא יכול לפטור עצמו מביקור חולים בזה שאין החולה צריך לשמוש, ויכול להתפלל בעצמו. ואולי זה היה הטעם שלא הלכו רבנן לבקר את החולה [גדרים מ א], שהיה לפי החשבון שם מי שישמשנו, והתפללו עבורו אף בלא הליכתם, ור"ע ג"כ לא הלך לבקרו בשביל הצורך, שג"כ חשב דליכא צורך, אלא מפני שהדיון הוא לבקר בכל אופן, ונודמן שהיה גם צורך לשמוש, דאל"כ איך נמנעו רבנן מלבקרו.

שם לא נאמר כאן שום דבור, ונראה דהכונה בזה להראות שהיה השראת השכינה במקום הצדיק אברהם לראות איך הוא עושה המצות, וגם שבכל מעשה אברהם היה נראה שהשכינה נמצאת עמו. ויש למילף מזה איך עושין מצות, וגם לראות איך מקיים צדיק מצוה.

שם ולא נאמר שום נבואה שהוא מה שהקב"ה רואה איך שעושים המעשים ואברהם זכה לראות איך שהקב"ה מביט על כל מעשיו אבל

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעֲת חַיָּה וְגוֹ' [יח] י. מה שהוצרך לשלוח מלאך לבשר שתלד שרה בן, אף שכבר אמר הקב"ה בעצמו זה לאברהם. נראה כי כנראה לא רצה הקב"ה שאברהם יאמר זה לשרה, שאם היתה שומעת בשורה זו מאברהם ודאי לא היתה צוחקת על דברי הנבואה של אברהם שהיה מוחזק לנביא אמת, וחייב ע"ז מיתה בידי שמים בעובר על דברי נביא, והכופר בדבריו הוא מהכופרים, ולכן ע"כ צ"ל שהקב"ה אמר לו שלא יגלה זה לשרה, ונמצא שהיא שמעה הבשורה מהמלאך שגדמה כערבי שחשדה אותו לעובד ע"ז דאבק רגליו, ולכן צחקה, וע"ז הקפיד הקב"ה, שהבטחון בהשי"ת יש להיות ששה אצלו גם ומעשה טבע, שלא לבטל אף ברכת איש פשוט שיעשה גם שתלד, אלא הי"ל לומר אמן כמו שהיתה אומרת על ברכה דאפשר בדרך הטבע, וזה היה הנסיון. ובאמת גם לזה אינה חשודה, ולכן אמרה שלא צחקה, וח"ו לומר ששיקרה בעת שידעה שאברהם יודע בנבואה שצחקה, אבל אמרה תירוץ על הצחוק שיראה שלא תתקיים, משום שהיא רואה מכל השנים שאינה זוכה לבנים, והוי פי' כי יראה בלשון דהא, אבל לא שלכן שיקרה, אלא דלכן לא החשיבה לזה. אבל מ"מ אמר אברהם שלא היה לה לבטל, שאפשר יש זכות, שהאדם אין רשאי להחשיב עצמו גם כלא זוכה.

וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו' [יח יז]. כתיב או נדברו יראי ה' וגו' [מלאכי ג טז]. ולא נכתב שם שעשו איזה דבר, הוינן מזה שאף אם אין מזה אלא דבור דברים לכבוד השי"ת, דהיינו לדבר אודות מה לתקן ולחזק כל אחד את עצמו הוא דבר גדול מאד, לבד מה שנאמר כאן ולחושבי שמו, שדרשינן מזה [ברכות ו א] שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה נחשב כאילו עשאה. ומצינו שגם השי"ת בא אצל אברהם בדבר סדום אף שידע שלא

ערי מקלט שאף שעדיין לא נתקיים המצוה עד שיפרישו כל הששה [מכות ט ב], מ"מ מצד אהבה עשה, אף שלכאורה אין בזה מצוה, אבל עכ"פ שייכות וקשר להמצוה איכא בזה. וכן הא דטמאים לנפש שבקשו בדבר הפסח שישחטו עבורם [במדבר ט ז], אף שא"א ממש כיון דהם טמאים ורק שלא יפסל משום לטהורים ולטמאים אבל הם אין להם כלום, אבל מצד אהבה צריך לעשות איזה שייכות אף שפטור וא"א לצאת ^{אוצר החכמה} ¹²³⁴⁵⁶⁷ בהמעשה.

וירא וגו' וירא וירץ לקראתם [יח ב]. אפשר לומר מה שאברהם הלך לבקש אורחים אף שהיה פטור שהיה חולה, משום שהיה יכול להתפלל שירפאהו ה' תיכף, והיה מתרפא, כמו ששמע לו ה' בכל תפילותיו, אבל רצה לקיים המצוה גם ביסורין שהיו חביבין לו מכיון שבאו מהמצוה, ולכן היה סובר שהוא כפשע לגבי האורחים במה שנשאר חולה עד שיתרפא כפי הטבע שקבע הקב"ה, שאינו רשאי להיות צדיק ויסבלו מזה האחרים.

יוקח נא מעט מים [יח ד]. פירש"י יוקח נא ע"י שליח והקב"ה שילם לבניו ע"י שליח. הנה אנשים טועים וחושבים שבמצוות שבין אדם לחבירו התכלית הוא עיקר, ואין חלוק אם הוא עושה בעצמו או ע"י אחרים, אבל אינו כן דעצם הפעולה הוא ג"כ מצוה, ולכן צריך לעשות בעצמו, אם לא שיש צורך למהר. וזה רמו הקרא במה שנתן הבן בקר להגער לעשות משום וימהר לעשות אותו, אבל בלא צורך וטובה להאורח צריך לעשות בעצמו. והיה בדאי קצת טעם לאברהם על שהמים צוה ע"י שליח, אבל הקב"ה אמר שאין זה טעם נכון, ואולי אף שהסכים הקב"ה עם טעמו אבל הרי עלולים האנשים לטעות שמחמת עצלות עשה ע"י שליח, לכן אף ששילם שכר היה זה ע"י שליח.